

Een analyse van de huidige waarden van de leefomgeving

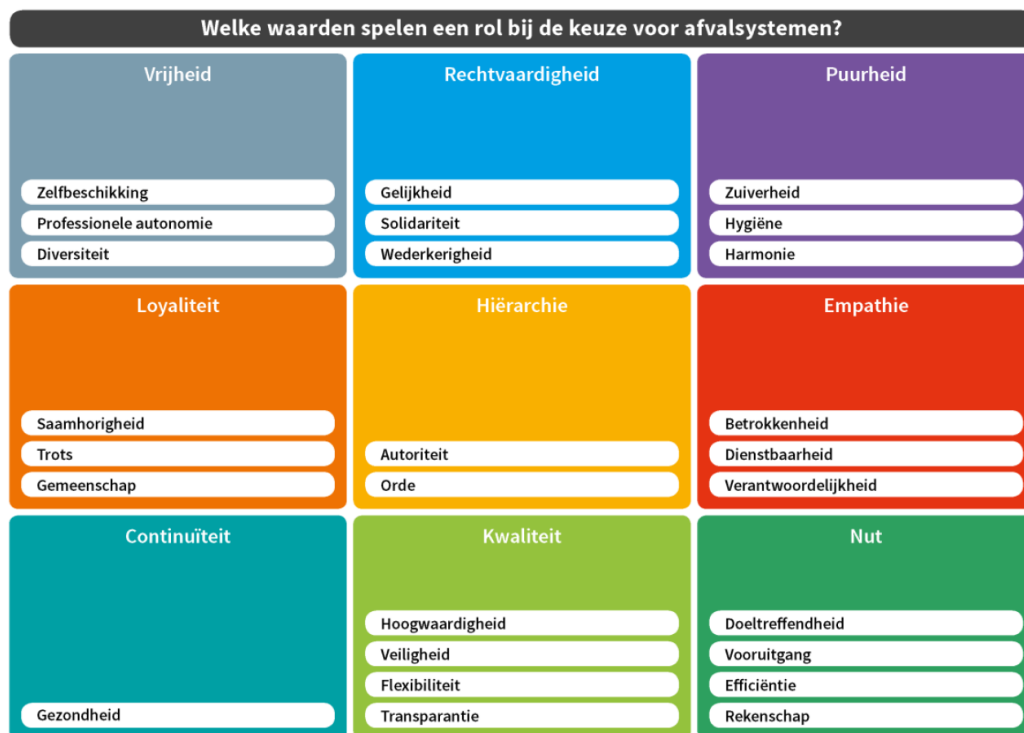
In deze fase van de omgevingsvisie kijken we naar de betekenis van het woord waarden en hoe we hier invulling aan willen geven in de omgevingsvisie.

Waarom het relevant is om stil te staan bij de betekenis van het woord 'waarden'

Het woord 'waarden' kan op verschillende manieren worden opgevat. Het is belangrijk om in deze fase stil te staan bij verschillende betekenissen van het woord 'waarden'. Niet elke betekenis is namelijk bruikbaar voor een omgevingsvisie.

- Universele, menselijke waarden
In januari 2018 is tijdens een interactieve sessie met de gemeenteraad gesproken over de betekenis van waarden. Uit die sessie:

Waarden zijn woorden voor wat mensen wensen. Het zijn diepgewortelde overtuigingen die richting geven aan hoe mensen vinden dat het moet of hoort. Denk aan woorden als zelfbeschikking, saamhorigheid, verantwoordelijkheid en doelmatigheid. Ze gaan over doelen én gedragingen, overstijgen specifieke situaties en bepalen onze voorkeuren en keuzes.



Afbeelding: waardenclusters volgens De Argumentenfabriek

We constateren dat dergelijke, universele waarden moeilijk te hanteren zijn in een gesprek over de fysieke leefomgeving van de stad in 2040.

- Kernwaarden van de stad

Kernwaarden van de stad gaan over de identiteit van de stad, de sociale en fysieke kenmerken die iets zeggen over wat voor stad je bent. Wanneer je je opgaven kent en je kent ook je kernwaarden, kan je werken aan een sterke, toekomstbestendige stad.

Doordat de kernwaarden van de stad vrij concrete waarden zijn, is het mogelijk deze op te nemen in het beleid voor de fysieke leefomgeving.

Vanuit de marketing van Zaanstad zijn recent de 'unique selling points' in kaart gebracht. Deze zijn:

- De Zaan als identiteitsdrager en verbinder;
- Zaans groen, zowel stedelijk en landelijk;
- Industrieel Zaans erfgoed;
- De nabijheid van Amsterdam (en de metropool).

Daarnaast zijn in Zaans Evenwicht (2009) de Zaanse krachten benoemd, van waaruit gewerkt wordt aan de ambities van de stad. Deze krachten zijn:

- De Zaan;
- Historisch en nieuw erfgoed;
- De verbinding met de metropoolregio;
- Het gevarieerde en waterrijke landschap;
- De unieke mix van wonen en werken;
- Het ondernemerschap dat de Zaankanters kenmerkt.

- **Omgevingswaarden**

De Omgevingswaarde is één van de instrumenten waarmee overheden het beleid van een omgevingsvisie kunnen uitvoeren. Omgevingswaarden zijn bedoeld om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit te bereiken en in stand te houden.

Wat zijn omgevingswaarden?

Omgevingswaarden zijn normen voor de kwaliteit die een gemeente, provincie of Rijk voor (een onderdeel van) de fysieke leefomgeving wil bereiken. Omgevingswaarden kunnen ook volgen uit Europese of andere internationale verplichtingen.

De overheid moet haar taken en bevoegdheden zo uitvoeren dat deze omgevingswaarden worden behaald.

Gemeentelijke omgevingswaarden worden vastgesteld in een omgevingsplan.

Monitoring en programma

Heeft een overheid een omgevingswaarde vastgesteld? Dan is die overheid verplicht om te meten en te beoordelen of aan die waarde wordt voldaan. Wordt de waarde niet gehaald of dreigt niet te worden gehaald? Dan moet de overheid een zogenaamd programma bij (dreigende) overschrijding vaststellen. In dat programma staan dan de acties van de overheid om de omgevingswaarde alsnog te halen.

Voor wie geldt de omgevingswaarde?

Omgevingswaarden gelden in de eerste plaats voor de overheid die ze vaststelt. Het is echter mogelijk dat deze waarden doorwerken en zo gaan gelden voor (besluiten van) een decentraal bestuursorgaan. Het Rijk kan met instructieregels of beoordelingsregels voor omgevingsvergunningen ervoor zorgen dat omgevingswaarden ook gelden voor besluiten van gemeenten, provincies en waterschappen. Op haar beurt kan een provincie dat ook. Provinciale omgevingswaarden gelden dan ook voor een gemeente of waterschap.

Alleen de overheid kan dus worden aangesproken op het behalen van de omgevingswaarde. Voor bedrijven en burgers ontstaat pas een juridisch bindende werking als de omgevingswaarde is vertaald naar een omgevingsvergunning, een algemene regel of een maatwerkvoorschrift.

Conclusie: in de omgevingsvisie gebruiken we het woord 'waarden' in de zin van 'kernwaarden van de stad'. Deze waarden zijn concreet hanteerbaar en daarmee te vertalen naar beleid voor de fysieke leefomgeving. Dat geldt in mindere mate voor waarden in de zin van 'universele waarden van de mens'. Een omgevingswaarde is een instrument onder de Omgevingswet dat apart wordt vastgesteld in een omgevingsplan om beleid uit te kunnen voeren. Er zitten voorwaarden en verplichtingen aan vast. Dit is geen onderdeel van een omgevingsvisie.